

INGLIZ TILIDA IKKILANGAN INKORNING IFODALANISHI

TURSUNOVA NILUFAR TALATOVNA

TDSHU, Yapon filologiyasi kafedrası o'qituvchisi

niluchyan7@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada ikkilanga inkor sodda gap tushunchasi haqida gap boradi. Umumiy va xususiy inkor holatlari ajratilib, ingliz tilidagi monopredikativ gapda ikkilangan inkorning ifodalashga yo'naltirilmagan tushunchasi kiritiladi. Ingliz tilidagi oddiy, me'yoriy monomanfiy gapda tez-tez uchramaydigan polipredikativlik holatlari tahlil qilinib, bu hodisani nazariy asoslash taklif etiladi.

Tayanch iboralar: umumiy inkor, qisman inkor, monomanfiylik, ko'p manfiylik, ifloslanish, sintez, yarim murakkab gap.

Grammatikaning ikki shakli bo'lganda yuzaga keladigan qurilishdir inkor bir xil gapda ishlatiladi. Ko'p inkor a-da bir nechta salbiy holatlar paydo bo'lishini anglatuvchi umumiy atama band. Ba'zi tillarda er-xotin negativlar bir-birini bekor qiladi va ijobiy ma'noga ega; boshqa tillarda ikki baravar ko'paygan inkor inkorni kuchaytiradi. Ko'plab negativlar bir-birini tasdiqlaydigan tillarga ega deyiladi salbiy kelishuv yoki aniq inkor. Portugal, Fors tili, Frantsuzcha, Ruscha, Yunoncha, Ispaniya, Qadimgi ingliz, Italyancha, Afrikaanslar, Ibroniycha va ba'zi lahjalari zamonaviy ingliz tili, kabi Afro-amerikalik vernikular inglizcha, salbiy-kelishik tillariga misollar, [iqtibos kerak esa Xitoy, Lotin, Nemis, Golland, Yapon, Shved va zamonaviy ingliz lahjalarining aksariyati salbiy kelishuvga ega bo'lmaganlarning namunalari. Tilsiz tillarga qaraganda salbiy-kelishik tillar ko'proq tarqalganligi o'zaro tilshunoslikda kuzatilgan. [iqtibos kerak. Salbiy kelishmovchilikka ega tillar odatda mavjud salbiy kutupluluk boshqa inkor qiluvchi so'z paydo bo'lganida qo'shimcha negativ o'rniga ishlatiladigan narsalar. Masalan, "Men hech qachon hech kimga hech narsa qarzdor bo'lmaganman" jumlasidagi "har doim", "har qanday narsa" va "kimdir" (qarang: "Menda boryo'q hech qachon qarzdor hech narsa ga hech kim" ingliz tilidagi salbiy-kelishik dialektlarda va "Nunca devi nada a ninguém" portugal tilida" yoritilgan. "Men hech qachon hech kimga qarzdor bo'lmaganman" yoki "Yo'q ho mai dovuto nulla a nessuno" E'tibor bering, salbiy qutblanish nafaqat "emas" yoki "hech qachon" kabi to'g'ridan-to'g'ri salbiy ta'sirlar bilan emas, balki "shubha" yoki "deyarli" kabi so'zlar bilan ham paydo bo'lishi mumkin ("Men u hech qachon qarzdor bo'lganiga shubha qilaman kimdir "yoki" U hech qachon hech kimga qarzdor bo'lmagan "). Uslubiy jihatdan ingliz tilida ikkilangan negativlar ba'zan tasdiqlash uchun ishlatilishi mumkin (masalan, "Men o'zimni yaxshi his qilmayapman"), an kamsitish ijobiy ("Men o'zimni yaxshi his qilyapman")

Ushbu maqolaning maqsadi zamonaviy ingliz tilida qo'shaloq inkorning, an'anaviy ravishda mononegativ oddiy jumlaning ruxsat etilgan ishlatilishini lingvistik asoslashni shakllantirishdir. Ushbu muammoni hal qilish ingliz tilidagi oddiy jumlaning strukturaviy va semantik tashkil etilishini nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilish, shuningdek, rus tilidagi ona tilida so'zlashuvchilarga ingliz tilini o'rgatish amaliyotida tillararo shovqinlarni bartaraf etishda muhim ahamiyatga ega. Gapning sintaktik va kontekstual bo'linishlari ham hisobga olinadi. Tadqiqot ob'ekti ruscha ekvivalenti bilan bog'liq bo'lgan ingliz oddiy deklarativ inkor jumlasidir. Tadqiqot mavzusi ingliz tilining me'yoriy grammatikasi nuqtai nazaridan mononegativ bo'lishi kerak bo'lgan ingliz oddiy deklarativ jumlaning ko'p salbiy holatlaridir. Salbiy gap alohida bit gap turi emas. Gaplarning har qanday kommunikativ turlari inkor va tasdiqlovchi bo'lishi mumkin. Inkor semantik kategoriya sifatida butun taklifni yoki uning tarkibiy qismini murakkablashtiradi, so'zlovchining gapga tegishli voqelik holati haqidagi fikrini aktuallashtiradi. Inkor gapning ayrim komponentlari o'rtasida mantiqiy bog'lanishning yo'qligini yoki taxminiy gapning noto'g'riligini yoki so'z bilan atalgan tushuncha, belgi, harakat va hokazolarning yo'qligini ko'rsatishi mumkin. Maqolada "... inkor - bu dunyoning barcha tillariga xos bo'lgan, sodda semantik elementlar orqali aniqlab bo'lmaydigan asl, semantik jihatdan ajratilmaydigan semantik kategoriyalardan biri" degan fikrga qo'shiladi Inkor ma'nosi alohida so'zlarni ham, gap a'zolarini ham, butun gapni ham murakkablashtirishi mumkin. Ifoda tekisligi darajasida u inkor prefikslari, leksik qo'shimchalar, qo'shimchalar, zarralar, olmoshlar yoki chaqirilgan tushunchada inkor semasini yoki uning konnotatsiyasini o'z ichiga olgan turli muhim nutq qismlarining so'zlari bilan aniq ifodalanishi mumkin. Ushbu maqola ingliz tilidagi grammatik inkor oddiy deklarativ jumlaning tahlil qiladi. Bunday gap deganda inkor butun taklifni murakkablashtiradigan gap yoki grammatik lingvistik vositalar yordamida uning sintaktik pozitsiyalaridan biri: zarracha emas; inkor olmoshlari hech kim, hech narsa, hech kim, yo'q; hech qachon, hech qayerda va boshqalar. Qaysi sintaktik pozitsiya yoki pozitsiya inkor bilan murakkablashganiga qarab, gaplar umumiy inkor va xususiy inkor bo'lishi mumkin. Sud-predikat aloqasi (chiziq) inkor etilsa, gap umumiy inkor, jumlada uning kichik sintaktik pozitsiyalaridan bir yoki bir nechta (ing tilidagi kabi) inkor etilsa, alohida inkor deb hisoblanadi. Shu bilan birga, gap tasdiqlovchi qarama-qarshilik presuppozitsiyasi bilan mantiqiy hukm sifatida emas, balki sintaktik konstruktsiya sifatida qaraladi. Shu bilan birga, umumiy inkor va xususiy inkor gaplar tushunchalarini an'anaviy ma'noda gapni bosh va ikkinchi darajali a'zolarining sintaktik pozitsiyalariga bo'lish darajasiga to'g'rilash har doim ham to'g'ri bo'lmaydi. Elementar sodda gapni verbosentrik tashkil etish kontseptsiyasi asosida jumlaning to'liq fikrni ifodalovchi birlik sifatida sintaktik va semantik tuzilishi uchun an'anaviy ravishda jumlaning ikkinchi darajali a'zolari deb hisoblangan qo'shimchalar va holatlar ikkinchi darajali emas, balki majburiy bo'lishi mumkin. Taklif odatda salbiydir, chunki inkor predikatni murakkablashtiradi va shuning uchun sub'ekt-predikat munosabati inkor etiladi, ya'ni. predmet deb ataladigan vositachi tomonidan predikat deb ataladigan harakatning sodir etilishi fakti inkor etiladi jumla qisman

inkor, chunki sub'ekt-predikat bog'lanishi yoki vositachi tomonidan qilingan harakatning haqiqiyliги inkor etilmaydi, faqat natijaning atribut parametri (teshik; katta emas) inkor etiladi. “no” inkor grammatik belgisining mavjudligi gapning inkor ekanligini anglatmaydi. Bu qisman inkor bilan tasdiqlanadi. Rad etishning umumiy yoki xususiy xususiyati haqidagi savolni hal qilish rad etishning yo'nalishiga asoslanishi mumkin. Agar inkor predikatni murakkablashtirsa yoki unga yo'naltirilgan bo'lsa, unda bunday gap odatda inkor bo'ladi (misollar). Agar inkor predikatga qaratilmagan bo'lsa, bunday gap qisman inkor bilan tasdiqlanadi (misol) Demak, ingliz tilidagi sodda gapdagi inkor predikatga yo'naltirilgan va predikatsiz yo'naltirilgan bo'lishi mumkin. Inkorning umumiy va xususiy turlarini farqlash hozirgi zamonda ikkita inkordan foydalanish imkoniyatini tushuntirish uchun muhimdir me'yoriy bir inkor gap. Tarixiy jihatdan ingliz tilining qadimgi va o'rta davrlarida ingliz tilidagi jumla ko'p salbiy bo'lishi mumkin edi, chunki bu davrlardagi til zamonaviy rus tili kabi sintetik tizimning tili bo'lgan va jumladagi sintaktik pozitsiyalar zamonaviy ingliz tiliga qaraganda ko'proq avtonom.

Dastlabki yangi ingliz va yangi ingliz davrlarida ingliz tilidagi fleksiylarning qisqarishi va parchalanishi ingliz tili strukturasi sintetikdan analitikga aylanishiga olib keldi. Ikkinchisining natijasi jumlada so'z tartibi va sintagmatik munosabatlarning rolini kuchaytirish edi, bu esa to'liq fikrni ifodalashda sintaktik pozitsiyalar yoki jumla a'zolarining avtonomligi darajasining pasayishiga olib keldi. Bu oddiy gapdagi ortiqcha inkorlarni yo'q qilishda namoyon bo'ldi va mononegativ bo'lib qoldi. Zamonaviy ingliz tiliga tarjima qilingan qadimgi va o'rta ingliz davrlaridagi ko'p salbiy jumalarning quyidagi misollari faqat bitta salbiyni o'z ichiga oladi. Zamonaviy ingliz tilidagi oddiy jumlada qo'sh grammatik inkordan foydalanishning tez-tez uchramaydigan holatlari uchraydi, qoida tariqasida, ikkinchi darajali-predikativ sintaktik konstruktsiyalar bilan murakkablashgan gaplarga yoki inkor ma'nosi bilan grammatik jihatdan belgilangan fe'llarni o'z ichiga olgan gaplarga. Bunday jumalarni yarim murakkab deb hisoblash mumkin, chunki ular ikkita ifloslangan taklifni o'z ichiga oladi. Ushbu takliflarning har biri o'ziga xos predmet-predikat chizig'ining mavjudligi bilan tavsiflanadi. Biroq, ifloslanish vaqtida takliflardan biri siqilib, ikkinchisiga jumla a'zolaridan biri darajasida kiritiladi. Ikki sub'ekt-predikat qatorining mavjudligi (asosiy yoki asosiy va ikkilamchi yoki gap a'zosi darajasiga bo'lingan) bunday an'anaviy sodda jumalarni yarim murakkab jumlar kabi izohlash imkonini beradi. Yarim murakkab jumla, lisoniy birlik sifatida, birlamchi yoki bosh predmet-predikat qatori va ikkinchi darajali, jumla a'zosi darajasiga tushirilgan polipredikativ sintaktik qurilish sifatida talqin qilinishi mumkin. Ikki gapning birlashishi, har birida inkorni saqlab qolgan holda, yarim murakkab jumlada sodir bo'lishi mumkin, bunda ifloslangan gap og'zaki, inkor bilan murakkablashgan, rematik sifatida predikat bilan ifodalanadi. gapning bir qismi, balki butun predmet-predikat qatori bo'yicha emas. Keltirilgan misollardagi iflos gaplardagi predmetlarning predmeti bir xil vositachi bo'lganligi sababli, iflos gap bosh gapga siqilib, fe'l shaklini oladi: misolda kesim, misolda esa bo'lishsizlik shakllangan yarim murakkab

bo'lgani uchun, jumlada allaqachon fe'lining shaxsiy shaklida ifodalangan predikat mavjud. Dastlabki nutq konstruktsiyasining ma'nosini o'zgartirmaslik uchun ikkala predikatning inkori saqlanib qoladi. Kontaminantning umumiy salbiy holati yangi yarim murakkab gapdagi gap yo'qoladi, undagi inkor esa ma'lum bir mavqega ega bo'ladi, chunki qo'shma gap yo'qolgan taqdirda yarim murakkab gapning umumiy inkor xarakteri buzilmaydi. umumiy inkor gap. Shunday qilib, zamonaviy ingliz tilida oddiy jumla o'zining me'yoriy mononegativligi bilan ikkita inkordan grammatik jihatdan to'g'ri foydalanish imkonini beradi. Ikkinchisi tez-tez uchraydigan hodisa emas. Murakkab holatlarda ikki tomonlama inkor qilish qabul qilinadi oddiy umumiy inkor jumlaning ikkilamchi predikativ konstruktsiya orqali inkor qilish, inkor inkori yoki inkorli og'zaki, bajarilgan yoki sub'ektga (mavzuga) tegishli harakat, holat yoki xususiyatni nomlash. Bunday jumla ikkita mustaqil umumiy inkor taklifni aktuallashtiradi, ulardan biri sintezdan o'tadi va o'zgartirilgan sintaktik konstruktsiyada muayyan inkor maqomini oladi. Tahlil qilinayotgan gapni umumiy va xususiy inkorli yarim murakkab deb hisoblash mumkin.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Кирьянов В.А. К вопросу об актуальном членении полусложного предложения // Лингвистический вестник. Вып. 8. Брянск: РИО БГУ, 2012. С. 45-52.
2. Кирьянов В.А. Английское предложение, осложненное причастием или причастным словосочетанием // Лингвистический вестник. Вып. 10. Брянск: РИО БГУ, 2016. С. 41-45.
3. Chovanec Ja. Chapters from the History of Czech Functional Linguistics. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 128 p.